

Kobela babebe na TB

BCG NA MWANA NA YO

Mangwele ezali nzela ya malamumu po na kobatela mwana na yo

Buku oyo etali mangwele ya BCG (Bacillus Calmette-Guerin), oyo epesami po na kobatela bebe na yo po azua tuberculose (TB) te.

Mangwele ya BCG ezali nini?

Mangwele ya BCG ezali na microbe oyo elemba ya bokono oyo epesaka TB. Lokola microbe esi elemba ekopesa TB te, kasi ekoki kosalisa bebe na yo pe epesa ye bobateli ya nzoto (immunity) na bokono po ata soki akutani na bokono yango akozua yango te.

TB ezali nini?

TB ezali bokono contagieux oyo ekoki kopesa meningite ya TB (kovimba na pembeni na kati ya moto) epai ya babebe. Po na bana bakoli pe na mikolo, esimbaka mbala mingi bafoides, kasi ekoki pe kosimba ba glandes, na kati ya moto to mikuwa. Bato mingi na mboka oyo babikaka sima ya bozui kisi, kasi oyo ekoki kozua basanza ebele.

Moto azuaka TB ndenge nini?

Okoki kozua TB kaka na moto mosusu oyo azali na bokono oyo na ba foies na ye to mongongo na ye pe azali kokosula. Tango bazali kokosula, akopanza mwa soyi oyo ezali na ba germes na mopepe. Soki ozopema mwa soyi oyo, yo pe okoki kozua bokono. Ata soki mwa soyi oyo ekoki kavanda na mopepe tango mingi, esengaka moto azala penepene pe na contact molayi na moto oyo azali na bokono po azua yango.

TB esimbaka bato mingi?

Nakati ya UK na bambula ya 1950, bato koleka 50.000 bazalaki kozua TB na mbula moko. Mikolo oyo ekiti na bato 7.000 ya sika na mbula moko, kasi oyo azali lisusu komati kobanda bato 5.500 na mbula moko na ebandeli ya bambula 1990. Na yango, ata ete ezali pasi bo ozua bokono oyo, moto na moto esengeli azala ekenge bo na basymptomes (to bilembo) ya TB. Oyo ezali important surtout po TB ezali bokono oyo epanxzani mingi na mokili mobimba.

Lokola bato mingi bazali kosala mobembo na mokili mobimba, risque ezali komata ete bata baye bavandaka to basalaka mikili mosusu bakozala na contact na bokono to bakomema yango naki ya mboka oyo.

TB eyebanaka ndenge nini?

TB ekoki kobebisa esika nyonso ya nzoto, ndenge wana, basymptomes ekesani pe bilembo ya bokono na bebe ekoki kokesana na biye ya mokolo. Kasi, lokola TB ezali contagieux, esengeli ete oyeba bokono soki moto mosusu azali na yango. Esengeli komona dokotolo soki bebe nay o, to moto mosusu na libota nay o, to moninga nay o azali na bilembo biye bilandi:

- **Kosukosu oyo elekisi baposo misatu**
- **Fievre**
- **Kotoko na mbutu**
- **Kokondo**
- **Kolemba nzoto noki, to**
- **Kokosola makila**

Pona nini bapesi mwana na ngai BCG?

Na UK, lokola na bamboka misusu, BCG bapesaka na bana baye bazali pene ya bato oyo bakoki kozala na TB. Wana ezali po bana yango bavandaka bisika ya bato mingi bazali na TB, to baboti to bankoko bauti mokili oyo ezali na bato mingi babelaka TB. Yango, elingi kolaba ete, bana oyo bavandaka na katikati ya cite. Mangwele epesamaka sima ya kobota na tango mwana azali lisusu na lopitalo, kasi ekoki pe kopesema na tango oyo ebongi.

Ndenge nini mwana na ngai akozua mangwele?

Mwana nay o akozua mangwele ya BCG na loboko ya kimwasi na partie oyo ya pembeni ya lipeka.

Mangwele yango ekoki kosala mabe?

Sima ya bozui tonga, esika ya kovimba ekobima. Oyo elakisi ete tonga epesamaki malamumu.

Sima ya baposo 2 kino 6 wuta kozua tonga, elembo ekomonana. Oyo ekoki kozala ya kovimba ya solo sima ya mwa mikolo, kasi ekobeluka malembe malembe soki ozipi yango te. Ekoki kotika mwa elembo moke.

Tango mosusu, bana bakoki kozua pota esika bazuaki tonga. Soki ezali na mayi na kati pe oyo esengeli kozipama, tiya elamba ya kokauka – kotiya sparadrap te – te kino ekobanda kolakisa kobika. Pota oyo ekoki kozala basanza mingi liboso esila.

Soki epesi yo mawa na motema, to omoni lokola pota ezali kobakisama, kende epayi ya dokotolo.

Pona nini mwana na ngai akoki kozua mangwele ya BCG te?

Lokola etali ba mangwele nyoso, tango mosusu ebongi mangwele azua mangwele te to balekisa lisusu tango liboso ya kozua yango soki mwana na yo:

- azali na nzoto ya moto (fièvre) makasi
- azali kozua bakisi ya cancer to ya bokono mosusu ya makasi oyo ekoki kolembisa bobateli ya nzoto
- azali na SIDA, to
- azali kobela bisika mingi na loposo, lokola <eczema>.

Eloko nini lisusu ebongi na yeba?

Mwana nayo akoki kobanda bamangwele ya diphtherie, tetanus, pertuse (to kosukosu ekauka), polio, hemophilie type b (Hib), pe meningite C soki akokisi basanza mibale esengeli esalama pe ekolanda te esika azuaki BCG na ye.

Kasi, esengeli ozala sure ete mwana na yo azua lisusu te tonga mosusu na loboko moko oyo azuaki BCG soki basanza misatu naino eleki te ; soki te ba glandes na pembeni na partie wana ekovimba.

Pe zala sure ete buku ya mangwele ya BCG ezali na kati ya Personal Child Health Record (PCHR) ya mwana na yo po ezala reference na sima.

Bamikili miye mizali na taux ya TB mingi

Bamikili miye na tableau (na page 9/10) bazali na taux ya TB mingi koleka. Soki azongisa eyano na mitana miye milandi na eyano eeh (to oui), esengeli ete mwana na yo azua mangwele ya BCG soki naino azua yango te :

- Yo, bandeko nayo to tata ya mwana na to libota na ye owuti na moko na kati ya mikili miye totangi na nse?
- Yo na mwana nayo bokokende kovanda koleka sanza moko to bokotambola mingi na moko na kati ya mikili miye totangi na nse?
- Nakati ya ndako nayo, moto moko azaliki na contact; to moto mosusu ekoki kozala na contact ya penepene pe ya mingi na na mwana na yo; moto oyo azalaki to na TB to azalaka na yango kala, to moto yango awuti na moko na kati ya mikili miye totangi na nse?

Afghanistan	Corée, République	Libéria
Afrique du Sud	Populaire Démocratique de	Lituanie
Albanie	Côte d'Ivoire	Macédoine, L'ex-
Algérie	Croatie	République Yougoslave de
Angola	Djibouti	Madagascar
Arabie Saoudite	Dominicaine, République	Malaisie
Argentine	El Salvador	Malawi
Arménie	Équateur	Mali
Azerbaïdjan	Érythrée	Mariannes du Nord, Îles
Bahamas	Estonie	Maroc
Bahreïn	Éthiopie	Marshall, Îles
Bangladesh	Gabon	Maurice
Bélarus	Gambie	Mauritanie
Belize	Géorgie	Mexique
Bénin	Ghana	Micronésie, États Fédérés de
Bhoutan	Guam	Moldova, République de
Bolivie	Guatemala	Mongolie
Bosnie-Herzégovine	Guinée	Mozambique
Botswana	Guinée Équatoriale	Myanmar
Brésil	Guinée-Bissau	Namibie
Brunéi Darussalam	Guyana	Népal
Bulgarie	Haïti	Nicaragua
Burkina Faso	Honduras	Niger
Burundi	Inde	Nigéria
Cambodge	Indonésie	Nouvelle-Calédonie
Cameroun	Iraq	Ouganda
Cap-Vert	Japon	Ouzbékistan
Centrafricaine, République	Kazakhstan	Pakistan
Chine	Kenya	Palaos
Colombie	Kirghizistan	Panama
Comores	Kiribati	Papouasie-Nouvelle-Guinée
Congo	Koweït	Paraguay
Congo, La République	Lao, République	Pérou
Démocratique du	Démocratique Populaire	Philippines
Cook, Îles	Lesotho	Qatar
Corée, République de	Lettonie	

10	Somalie	Tokelau
Roumanie	Soudan	Tonga
Russie, Fédération de	Sri Lanka	Turkménistan
Rwanda	Suriname	Turquie
Salomon, Îles	Swaziland	Tuvalu
Samoa	Syrienne, République Arabe	Ukraine
Samoa Américaines	Tadjikistan	Vanuatu
Sao Tomé-et-Principe	Tanzanie, République-Unie	Venezuela
Sénégal	de	Viet Nam
Serbie-et-Monténégro	Tchad	Yémen
Seychelles	Thaïlande	Zambie
Sierra Leone	Timor-Leste	Zimbabwe
Singapour	Togo	

Yeba ete kosilisa TB na bakisi ezuaka tango molayi, kasi kopekisa yango eleki malamumu.

SANGO YA KOBAKISA

Mpo ozua basango misusu na ndenge ya komibatela, bandeko nayo na baninga buzua TB te, okoki kobetela:

- NHS Wales Direct na 0845 46 47
- dokotolo nayo ; to
- TB Alert, bato ya misalisi poya koyebisa batu mokili mobimba likolo ya bokono oyo:

TB Alert ekoki kozuama na:

22 Tiverton Road

London

NW10 3HL

Telephone: 0845 456 0995

e-mail: info@tbalert.org

No. ya Registre ya Charite: 1071886

Okoki mpe kozua biso na:

www.who.int

www.hpa.org.uk

www.tbalert.org

www.dh.gov.uk

www.immunisation.nhs.uk

12

NHS Wales Direct Interactive – Mosalisi mpona basango ya sante ezalaka na TV ya satellite soki obeti bouton interactive.

Buku oyo pe ezali na website ya Chief Medical Officer for Wales:

www.cmo.wales.gov.uk/content/work/immunisations

na minoko oyo:

ARABIQUE

BENGALIE

BULGARIEN

CHINOIS

CZECH

ESPAGNOLE

FARSI

FRANCAIS

GUJARATI

HINDI

KURDISH (SORANI)

LINGALA

POLONAIS

PORTUGAIS

PUNJABI

RUSSE

SOMALIE

SWAHILI

TAGALOG

URDU

VIETNAMIEN

13

Kopi na yango okozua na website to na:

Public Health Protection Division

Welsh Assembly Government

Cathays Park, Cardiff, CF10 3NQ

Bakontakt: E-mail: jenny.thorne@wales.gsi.gov.uk

Telephone: Neil Robins 029 2082 5397 to

Matthew Thomas 029 2082 5410

© Crown Copyright 2005

Basango nyonso ewuti na Department of Health

Esalemi na: Welsh Assembly Government